

PLÁN MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY

Základní škola, Květnového vítězství 1554, Praha 4

Květnák I – Květnového vítězství 1554, 149 00

Květnák II – Schulhoffova 844, 149 00

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

OBSAH

Obecný úvod	5
O InBázi	5
O projektu Mosty ke školám III	6
Úvod do tématu	7
Multikulturalismus, Multikulturní výchova	7
Historie a současnost menšin a cizinců v ČR	8
Multikulturalita ve školství	11
Základní škola, Květnového vítězství 1554, Praha 4	12
Klíčová aktivita projektu: Vytvoření plánu multikulturní výchovy	13
Zmapování prostředí školy a jejích technických možností	13
Operativní plán multikulturní výchovy pro 1. stupeň	15
Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy pro 1. stupeň	15
Realizace a testování plánu multikulturní výchovy pro 1. stupeň	16
Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu pro 1. stupeň	20
Operativní plán multikulturní výchovy pro 2. stupeň	25
Návrh možného zpřesnění a rozpracování multikulturní výchovy pro 2. stupeň	25
Realizace a testování plánu multikulturní výchovy pro 2. stupeň	26
Závěrečná evaluace plánu pro 2. stupeň a zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu multikulturní výchovy	27
Použitá literatura a zdroje	29
Autorský tým	29

Přílohy

- Metodické a pracovní listy Ukrajina pro 0.–2. ročník
- Metodické a pracovní listy Česko pro 2.–4. ročník
- Metodické a pracovní listy Německo pro 2.–4. ročník
- Metodické a pracovní listy Polsko pro 2.–4. ročník
- Metodické a pracovní listy Vietnam pro 3.–4. ročník
- Metodické a pracovní listy Slovensko pro 4.–5. ročník
- Metodické a pracovní listy Velká Británie pro 4.–5. ročník
- Metodické a pracovní listy Španělsko pro 5.–6. ročník
- Metodické a pracovní listy Francie pro 4.–6. ročník
- Metodické a pracovní listy Vietnam pro 7. ročník
- Metodické a pracovní listy Podpora tolerance a respektu k sobě i ostatním (Téma těla a duše) pro 8. ročník
- Metodické a pracovní listy Afrika pro 9. ročník
- Tipy a zdroje k multikulturní výchově pro ZŠ
- Ukázky prací vytvořených žáky

OBECNÝ ÚVOD

O INBÁZI

InBáze, z. s. je nestátní nezisková organizace, **která existuje od roku 2001**. Jejím posláním je vytvářet bezpečný a otevřený prostor k vzájemnému poznávání a porozumění mezi českými občany a lidmi jiných národností a kultur.

Nabízíme aktivity pro migranty a jejich rodiny – odborné sociální, právní a psychosociální poradenství, asistenční a poradenské služby včetně pomoci v nouzi. **Provozujeme komunitní centrum**, organizujeme programy pro děti a mládež, kurzy českého jazyka pro děti i dospělé, multikulturní skupiny a komunitní akce pro širokou veřejnost. **Spolupracujeme se školami** v oblasti metodické podpory pedagogických pracovníků při začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ), realizujeme multikulturní vzdělávací a komunitní programy, poskytujeme metodické materiály pedagogům a žákům, organizujeme pravidelné volnočasové aktivity pro žáky. Pro interkulturní a pedagogické pracovníky **pořádáme kurzy**. Každoročně **realizujeme interkulturní festival RefuFest** a provozujeme také **sociální podnik Ethnocatering**.

V rámci tématu podpory **začleňování žáků s OMJ** do českého školství se snažíme nastavit komplexní systém podpory od vyčlenění funkce koordinátora inkluze přes metodickou podporu pedagogů, jazykovou podporu dětí a komunikaci s rodiči až po práci s dětským kolektivem.

V **oblasti multikulturní výchovy** dlouhodobě spolupracujeme se školami s různou mírou intenzity. Vytváříme a realizujeme multikulturní programy pro MŠ a 1. i 2. stupeň ZŠ (projekt *Bedýnky příběhů*, diskuze s migranty) včetně nastavení plánů multikulturní výchovy. Rovněž se věnujeme vytváření metodických a pracovních materiálů včetně audio nahrávek nebo video spotů k tématům multikulturality nebo komplexnímu nastavení plánů pro školy v oblasti multikulturní výchovy.

Organizujeme **komunitní aktivity** zaměřené na ethnovaření, výtvarné aktivity nebo kulaté stoly na různá sociální nebo vzdělávací témata. Pravidelně realizujeme **interkulturní kluby a příměstské tábory** při ZŠ, ve kterých se v menších kolektivech setkávají děti z různých kultur a zemí.

O PROJEKTU MOSTY KE ŠKOLÁM III

Projekt Mosty ke školám III je zaměřen na podporu začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem, komunitních, volnočasových a jiných neformálních aktivit a další rozvoj kompetencí dětí a žáků v oblasti multikulturního vzdělávání. Jeho cílem je zvýšení kvality vzdělávání prostřednictvím posílení inkluze v multikulturní společnosti rozšiřováním vzdělávacích programů o prvky rozvoje sociálních a občanských kompetencí. Projekt přispívá k sociální soudržnosti, chápání a respektování sociokulturní rozmanitosti, vztahu k okolnímu prostředí, k porozumění a toleranci odlišných kultur.

V rámci projektu spolupracujeme se **dvěma pražskými základními školami a jednou mateřskou školou**, názvy jsou uvedeny dle rejstříku MŠMT:

- **Základní škola, Praha 9 – Satalice, K Cihelně 137**
- **Základní škola, Praha 4, Květnového vítězství 1554**
- **Mateřská škola, Praha 10, Horolezecká 912**

Tato školská zařízení jsme vybrali z toho důvodu, že podporují sociokulturní prostředí, toleranci a vzájemné obohacování jednotlivých kultur. Rádi jsme je podpořili ve snaze o vytváření proinkluzivního multikulturního prostředí.

Projekt se zaměřuje zejména na metodickou podporu pedagogického sboru a vedení škol, všech zapojených žáků včetně žáků s OMJ, dále rodičů nebo veřejnosti.

V projektu jsou realizované následující klíčové aktivity:

- Zmapování a nastavení spolupráce a komunikace se školami
- Vytvoření plánů škol pro začleňování dětí a žáků s OMJ
- Vytvoření plánů multikulturní výchovy pro MŠ a 1. stupeň ZŠ
- Vytvoření plánů multikulturní výchovy pro 2. stupeň ZŠ
- Řízení projektu

ÚVOD DO TÉMATU

Multikulturalismus a multikulturní výchova

Multikulturalismus lze jednoduše chápat jako konstatování faktu, že v jednom státě společně žijí lidé různých kultur, etnik a ras.

Kromě toho termín multikulturalismus znamená myšlenkový a politický směr, který zdůrazňuje prospěšnost kulturní diverzity pro společnost a stát a snaží se o rovnoprávnost všech občanů bez ohledu na jejich původ, etnicitu či náboženské přesvědčení. Cílem multikulturalismu je zvyšovat schopnost respektu vůči odlišnému, překonávat stereotypy, předsudky, nejrůznější formy xenofobie a rasismu. Je zaměřen na vnímání odlišnosti jako příležitosti k obohacení, nikoli jako zdroje konfliktu.

Multikulturní výchova je pedagogická činnost, která umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami a zároveň si tak hlouběji uvědomovat specifika vlastní kultury. Přes poznávání a porozumění jiným kulturám vede cesta k zaujímání tolerantních postojů k příslušníkům jiných etnik a ras, respektování jiných národů, a následně k vzájemné koexistenci a kooperaci. Proto cílem multikulturní výchovy není jen předávat informace o různých národech, rasových a náboženských skupinách, ale také budovat otevřenost, rozvíjet smysl pro spravedlnost, vychovávat k partnerství, spolupráci a solidaritě.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou, rodinou a místní komunitou. Multikulturní přístup se prolíná různými vzdělávacími oblastmi a měl by se projevit nejen v realizovaném učivu, ale také v metodách, v klimatu třídy i celé školy.

Průřezové téma multikulturní výchova je součástí rámcového vzdělávacího programu pro předškolní a základní vzdělávání, jelikož jednou ze základních funkcí vzdělávacího systému je příprava na život ve společnosti a světě, který se poslední dobou stává více a více multikulturní. Začleněním multikulturní výchovy do vzdělávání školský systém reaguje na rostoucí multikulturalitu, etnickou a sociokulturní rozmanitost v české společnosti. Česká republika se po vstupu do Evropské unie zařadila mezi státy s výrazným počtem dlouhodobě pobývajících cizinců (tj. osob s cizí státní příslušností/občanstvím).

HISTORIE A SOUČASNOST MENŠIN A CIZINCŮ V ČR

Cizinci v České republice jsou aktuálním společenským tématem, kterému se nelze vyhnout ani ve výuce na mateřských a základních školách. Mohlo by se zdát, že se jedná o nový jev, pravdou však je, že pohyb cizinců nebo také zahraniční migrace je na našem území přítomný neustále. V České republice žijí **příslušníci čtrnácti uznaných národnostních menšin**. Jedná se o menšinu **běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou**. Po staletí přítomná početná židovská menšina po II. světové válce téměř zanikla (podle odhadů dnes žije v Česku kolem 15 000 Židů, k judaismu se jich však v roce 2021 přihlásilo pouze 1901).

Historická zkušenost českého území s migrací zasahuje do období raného středověku. První zmínky o pohybu obyvatelstva na území našeho dnešního státu pocházejí již ze 6. století v období příchodu **Slovanů**. V počátečních obdobích slovanského osídlení probíhala migrace obyvatelstva často a samozřejmě, někdy i nuceně. Mezi středověké „imigranty“ patřily skupiny Valonů, Vlámů, Židů, Romů, Valachů i Irů. Pro naši moderní historii je však důležitá především migrace **Němců**, kteří se usídlili mezi 12. a 14. stoletím v českém pohraničí na základě pozvání panovníků Českých zemí, aby nevyužité pohraniční oblasti zúrodnili. Z pohraničních oblastí se postupně stěhovali i do dalších částí země.

I nadále však přicházeli cizinci ve větších či menších vlnách, za zmínku stojí například **Romové**, o kterých se píše v Dalimilově kronice již v první polovině 13. století a kteří zde žijí dodnes. V 16. století pak přicházeli Charváti prchající především před osmanskou expanzí na Balkáně a také švýcarští Habáni, které vyhnala náboženská perzekuce. V pozdějším období můžeme zmínit třeba Francouze v 18. století, kteří se zde usídlovali na základě pozvání panovnice Marie Terezie nebo se zde usadili po bitvě u Slavkova. Na začátku 19. století po anexi Bosny a Hercegoviny Rakouskem-Uherskem to byli také obyvatelé Balkánu převážně muslimského vyznání.

Československo bylo v době svého založení zemí velmi národnostně smíšenou a také k cizincům velmi tolerantní, což bylo mj. pozůstatkem mnohonárodnostního složení Rakousko-Uherské monarchie, již bylo součástí. Kromě Čechů a Slováků žila na jeho území třímilionová německá menšina a kromě ní tradičně i další skupiny, jako například Rusíni, Maďaři, Židé či Poláci, a to po mnoho století.

Důležité je ovšem zmínit, že historicky převažoval počet vystěhovalých Čechů nad počtem cizinců, kteří na naše území přišli. Češi odcházeli především z ekonomických důvodů, v závislosti na historickém období i z politických a náboženských. Nejčastěji byly jejich cílem USA, Kana-

da, Austrálie, Velká Británie, Německo, Rakousko, Argentina a Francie. Česko bylo převážně vystěhovaleckou zemí až do počátku 90. let 20. století.

Situace se výrazně změnila s příchodem II. světové války a následným obdobím komunismu. Nejvýznamnější změny v etnickém složení a prostorovém rozmístění obyvatelstva se projevily v důsledku poválečného **vyhoštění Němců a genocidy židovského obyvatelstva** (ze 120 000 se vrátilo po válce minimum), vliv mělo také následné dosídlování pohraničních oblastí. V tomto období také proběhla vlna návratu (reemigrace) Čechů a Slováků ze zahraničí, převážně z Maďarska, SSSR (volyňští Češi), Rumunska, Francie, Rakouska, Polska, Německa a Jugoslávie.

S nástupem **komunistického režimu** byla legální zahraniční migrace výrazně omezena, zároveň však došlo k nárůstu té nelegální. Odhaduje se, že v letech 1948 až 1989 odešlo do zahraničí asi 500 tisíc obyvatel. Jedním z důsledků těchto událostí a setrávající uzavřenosti státu bylo zvyšování národnostní jednotnosti obyvatelstva a tím i nedostatek příležitostí ke kontaktu s cizinci a zkušeností s mnohonárodnostním prostředím. S tímto se starší generace potýkají dodnes. Ale i v tomto období přicházeli ze zahraničí cizinci. Prvními, kteří přišli, byli **Bulhaři**. Československo poskytovalo pomoc s rozvojem průmyslu v převážně zemědělském Bulharsku, výměnou přišlo několik tisíc bulharských zemědělců dosídlit stále poloprázdné pohraniční oblasti.

Další početnější skupinou byli **řečtí uprchlíci** utíkající před občanskou válkou v Řecku. Mezi roky 1948 a 1949 přišlo asi 12 000 levicově orientovaných Řeků, z velké části dětí, kteří tehdy byli velmi přátelsky přijati, a byla jim poskytnuta veškerá pomoc.

Pozdější, zejména pracovní migrace cizinců, byla upravena na základě mezivládních dohod a obchodních smluv, které měly převážně charakter hospodářské pomoci spočívající ve vyučení a speciální odborné přípravě pracovníků těchto zemí, kde nebylo možné potřebnou kvalifikaci získat. Dohody byly uzavírány se zeměmi patřícími do vlivové sféry tehdejšího SSSR, a to konkrétně s Polskem, Maďarskem, Vietnamem, Mongolskem, Laosem, Severní Koreou, Kubou, Angolou a Nikaraguou. Speciální obchodní smlouvy zmiňující pohyb obyvatel mělo Československo pouze s Polskem a bývalou Jugoslávií. Nejvýznamnější mimoevropskou zemí byla z pohledu přílivu pracovní síly Vietnamská socialistická republika, v rámci Evropy Polsko.

Od otevření hranic **se Česká republika stala** postupně zemí výrazně přistěhovaleckou, kde počet zahraničních imigrantů rok od roku roste. V posledních pěti letech byl zaznamenán **nárůst o více než 55 %**. V roce 2022 výrazně narostl počet cizinců, kteří přišli do České republiky, a jejich počet překročil 1 milion. K 31. 3. 2023 se dle předběžných údajů Ředitelství služby cizinecké policie jednalo o téměř **1 011 tisíc osob (9,3 % z celkového počtu obyvatel ČR)**, z toho **506 tisíc v Praze**

a **středních Čechách** (tj. polovina ze všech cizinců). V samotné **Praze** již tvoří cizinci **23,9 %** ze všech obyvatel (325 tisíc). Tento výrazný nárůst je zapříčiněn **válkou na Ukrajině**, v současné době tvoří **občané Ukrajiny 52 %** z celkového počtu cizinců na území ČR.

Nejsou v těchto počtech ale zahrnuti cizinci, kteří v Česku legálně pobývají bezvízově a neregistrovaní občané Evropské unie. Z toho vyplývá, že reálné počty cizinců jsou vyšší, než tabulky uvádí. I přes velký nárůst v posledních letech je ovšem hodnota podílu v mezinárodním srovnání stále relativně nízká.

Co se týče národnostního složení, k **31. 3. 2023** převažují cizinci ze třetích zemí a mezi nimi po občanech **Ukrajiny** (527,3 tis.) dominují občané **Vietnamu** (66,8 tis.) a **Ruské federace** (43,0 tis.). Ze zemí EU jsou to občané **Slovenska** (117,5 tis.), **Rumunska** (20 tis.), **Bulharska** (17,8 tis.), **Polska** (17,8 tis.) a **Německa** (13,7 tis.).

Rozmístění pobytu cizinců na území republiky je zřetelně diferencované. **Praha se stala „cílovým“ městem** s jednoznačně největší regionální koncentrací těchto osob. Důvodů je pro to hned několik, např. více pracovních příležitostí v kvalifikovaných i nekvalifikovaných odvětvích, již existující cizinecké komunity, lepší infrastruktura pro vyřizování pobytových záležitostí i pomoc v různých krizových situacích (např. neziskové organizace), ale i určitá anonymita a majoritní obyvatelstvo více zvyklé a tolerantnější vůči cizincům. Podobné rysy samozřejmě vykazují i další velká města v republice. V rámci Prahy je patrná vyšší koncentrace občanů Ukrajiny na území městského obvodu Praha 4 a Praha 9. Občané Vietnamu jsou pak ve větší míře soustředěni na území Prahy 4 (tržnice Sapa). Nejvyšší podíl občanů ruského státního občanství pak vykazuje Praha 5.

Občané Ukrajiny se mimo Prahu dále více soustřeďují ve Středočeském a Jihomoravském kraji, občané Vietnamu v pohraničních oblastech převážně s Německem. Atraktivními regiony pro občany Ruské federace jsou Středočeský, Jihomoravský a Karlovarský kraj. Hlavními důvody jsou opět pracovní příležitosti (např. automobilka Škoda v Mladé Boleslavi), dostupnost velkých měst (Praha, Brno), ale i historické vazby (lázeňská města) a již existující menšinové komunity.

Začátkem roku 2022 se situace zřetelně změnila. Z důvodu války na Ukrajině je v České republice a jiných státech EU zaznamenán velký nárůst migrantů z Ukrajiny. Celkem jich od začátku ruské invaze koncem února uprchlo přes šest milionů, ale okolo dvou milionů lidí se na Ukrajinu již vrátilo. K 1. 7. 2023 v Česku má víza **356 tisíc ukrajinských uprchlíků**. Mezi dospělými Ukrajinci s dočasnou ochranou je 60 % žen. Z celkového počtu tvoří ženy 44,3 %, děti 36 %, muži ve věku 18 – 64 let 24,5 % a senioři 3,9 %, vyplývá z dat Ministerstva vnitra.

MULTIKULTURALITA VE ŠKOLSTVÍ

V České republice ve školním roce 2022/2023 navštěvovalo MŠ, ZŠ a SŠ 106 443 cizinců, což představuje podíl 5,8 % na celkovém počtu žáků, tedy výrazné navýšení ve srovnání s rokem 2021/2022 (3 %). V Praze je však podíl žáků a studentů s jiným než českým občanstvím na uvedených typech škol 2,2x větší (12,8 %, celkem 30 495 cizinců). V Praze jsou ale také školská zařízení, kde podíly cizinců překračují i 20% hranici. Dle demografické analýzy vývoje má tento trend stoupající tendenci.

Ve skutečnosti jde ve všech úrovních školství o něco vyšší počty cizinců, neboť uvedené statistiky vykazují jako cizince pouze osoby s jiným než českým státním občanstvím. Avšak u nás žije také určitý počet osob-imigrantů, kteří již české občanství získali, avšak stále si udržují etnickou identitu odlišnou od rodilých Čechů, která se projevuje i u jejich dětí.

Co se týče národnostního složení, v českých školách (MŠ, ZŠ, SŠ) převažují cizinci ze třetích zemí a mezi nimi dominují občané Ukrajiny (64,5 %), Vietnamu (10 %), Ruské federace (3,2 %) a Mongolska (1,7 %). Ze zemí EU jsou to občané Slovenska (9,3 %), nově Rumunska a Bulharska (1,3 a 1,0 %).

Podle Českého statistického úřadu ve školním roce 2022/2023 navštěvovalo pražské MŠ 6222 cizinců, což představuje podíl 14,3 % na celkovém počtu dětí. 772 dětí pochází ze Slovenska, 4292 z jiných zemí Evropy a 1158 jsou občané ostatních států světa.

Jak je vidět ze statistik, je v současné době multikulturní prostředí vytvořeno i v mateřských školách. Děti se na denní bázi setkávají s tématy multikulturality, migrace, a to buď napřímo, nebo prostřednictvím médií. Proto je nutné začít s multikulturní výchovou již v předškolním věku, kdy děti nemají ještě předsudky, neuvědomují si své rozdíly. Svě životní postoje si lidé vytvářejí postupně skrze zkušenosti, přebíráním názorů starších dětí a dospělých. A aby tyto postoje byly kladné, je velice důležité vést děti k respektování odlišných kultur pozitivními příklady, vhodnou motivací a vytvářením přátelských vztahů mezi sebou navzájem.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA, KVĚTNOVÉHO VÍTĚZSTVÍ 1554, PRAHA 4

(dále ZŠ Květnového vítězství nebo ZŠ Květnák)

ZŠ Květnového vítězství se nachází v městské části Praha 11 – Chodov. Jedná se o úplnou základní školu s 1. a 2. stupněm, umístěnou ve dvou vzájemně odloučených objektech – Květnového vítězství 1554 (Květnák I) a Schulhoffova 844 (Květnák II). Součástí školy jsou také školní jídelna, školní družina, tělocvičny a školní hřiště. ZŠ Květnového vítězství je fakultní školou PedF UK. Zřizovatelem školy je **MČ Praha 11**, Ocelíkova 672/1, Praha 4, 149 41, v působnosti útvaru: Odbor školství a kultury ÚMČ Praha 11.

Mottem školy je heslo NAŠE ŠKOLA JE ŠKOLOU PRO VŠECHNY. Koncepce školy je být otevřenou:

- *filosofii a zásadám konstruktivistické pedagogiky,*
- *myšlenkám a metodám kritického myšlení,*
- *interaktivní výuce,*
- *vytváření vstřícného klimatu školy,*
- *všem dětem – talentovaným i s handicapem,*
- *spolupráci s rodiči v procesu vzdělávání,*
- *učitelským osobnostem, kvalitnímu pedagogickému týmu.*

Tyto principy jsou dlouhodobou strategií rozvoje školy i školního vzdělávacího programu a stojí na třech hlavních pilířích:

1. Bezpečné prostředí
2. Konstruktivistické vzdělávání
3. Otevřené partnerství

Ve školním roce 2022/23 školu navštěvovalo **1 075 žáků** ve 45 třídách, z toho **120 žáků s odlišným mateřským jazykem**, **80** z nich s potřebou různého stupně podpory. Ve škole působilo celkem **82 pedagogů** a **37 asistentů pedagoga** včetně **dvojazyčných asistentů**. Škola disponovala dvěma přípravnými třídami, 27 třídami na 1. stupni – z toho tři třídy s prvky Montessori a 16 třídami na 2. stupni.

Ve školním roce 2023/24 školu navštěvuje **1 112 žáků** (**19** v přípravném ročníku, **672** na 1. stupni a **421** na 2. stupni) ve 47 třídách (dvě přípravné, 28 tříd na 1. stupni – z toho tři třídy s prvky Montessori a 17 tříd na 2. stupni). Z celkového počtu žáků dochází do školy **149 žáků s odlišným mateřským jazykem**, **106** z nich potřebuje různou míru podpory.

Ve škole působí v letošním školním roce **80 učitelů, 39 asistentů pedagoga a čtyři ukrajinští asistenti.**

Klíčová aktivita projektu: Vytvoření plánu multikulturní výchovy

Cílem této aktivity je pomoci škole vytvořit plán multikulturní výchovy, ověřit jej v praxi, vyhodnotit a zapracovat případné změny. Prostřednictvím multikulturního plánu podpořit rozvoj sociální a občanské kompetence dětí a seznámit je s kulturami cizích zemí. Cílovou skupinou jsou děti, pedagogové a vedení škol.

Klíčová aktivita se skládala z několika fází. Během přípravné fáze jsme oslovili všechny participující složky – vedení ZŠ, pedagogy a další pedagogické pracovníky, a sestavili tak tým aktivit. V rámci realizační fáze byly naplánovány a průběžně realizovány následující kroky:

- Zmapování prostředí školy a jejích technických možností
- Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy pro jednotlivé ročníky a předměty
- Vytvoření plánu multikulturní výchovy
- Realizace a testování plánu v praxi po dobu min. půl roku
- Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu

Zmapování prostředí školy a jejích technických možností

V rámci realizační fáze projektu bylo na ZŠ Květnového vítězství provedeno na začátku projektu dotazníkové šetření mezi pedagogy, jehož cílem bylo zmapovat prostředí školy v oblasti multikulturní výchovy. Pro získání dat byla využita metoda strukturovaného dotazníku, který byl rozeslán učitelům na obou stupních ZŠ v elektronické formě a vyplnilo jej celkem osm pedagogů na 1. stupni a 14 na 2. stupni. V dotazníku pro 1. stupeň bylo položeno osm a v dotazníku pro 2. stupeň 11 otázek, které byly zaměřeny na dvě základní oblasti: *Co nabízí škola učitelům jednotlivých ročníků k vyučování multikulturní výchovy?* a *Jaké konkrétní možnosti poté učitelé využívají při výuce?*

K vyučování multikulturní výchovy ZŠ přistupuje poměrně aktivně. Průřezová témata v oblasti multikulturní výchovy jsou dle 75 % respondentů (16 pedagogů) zapracována do ŠVP a jen o málo nižší počet respondentů (14) uvedl, že jsou respondenti pravidelně informováni kompetentními osobami (zástupce ředitele) o novinkách a tipech na zapracování multikulturních témat do výuky. Naopak pouze dva pedagogové na 1. a pět pedagogů na 2.

stupni zmiňuje, že absolvují pravidelná školení. Šest pedagogů ze 2. stupně a dva z 1. stupně uvádí, že mají dostatek materiálů pro výuku témat vztahujících se k multikulturní výchově v jednotlivých předmětech.

Dvacet jedna respondentů odpovědělo, že se ve své praxi opírají o „přátelské prostředí školy (příchod nového žáka, rituály vítání, loučení)“ a 18 respondentů zmínilo, že škola zajišťuje výuku češtiny jako druhého jazyka. Devět respondentů z obou stupňů uvedlo, že škola organizuje jednorázově nebo opakovaně komunitní a multikulturní dny či dílny. Rovněž tři respondenti na 1. stupni odpověděli, že na škole organizují vzájemná setkání mezi třídami, s rodiči, s partnerskými školami a čtyři zmínili, že škola organizuje výjezdy tříd zaměřené na soužití a spolupráci dětí. Podle sedmi pedagogů z 2. stupně škola organizuje výjezdy pro pedagogy. Dvě odpovědi zmínily, že škola organizuje jazykové kroužky a kluby a adopci dětí ze třetího světa. Jedenáctkrát se objevila odpověď, že škola realizuje výchovu k rasové toleranci a proti rasismu. Škola také vytváří nebo se účastní projektů, čtyři respondenti zmínili např.: *Pomáháme školám k úspěchu*, *Aktivní žák*, *Zkoumavé čtení*, *Edison*, *Jsme lidé jedné země*, *Mosty ke školám*. Zmíněna byla i spolupráce s neziskovými organizacemi.

V odpovědi na dotaz, jaké jsou možnosti výuky MKV z pozice třídního a předmětového pedagoga zmínili pedagogové na obou stupních především výchovu k toleranci za současného uvědomování si rozdílů (celkem 19 a 17 pedagogů), dále pak trénink schopnosti diskutovat (12 pedagogů). Na obou stupních zařazují do výuky pedagogové globální výchovu (šest na 2. stupni a tři na 1. stupni) a debaty s cizinci (sedm pedagogů).

Pedagogové na 1. stupni pak zařazují do výuky Angličtiny, Prvouky, Vlastivědy, Přírodovědy a Zeměpisu dopisování si s cizinci, partnerskou školu v zahraničí, výměnné pobyty (dva respondenti). Ve výuce Českého jazyka a Výtvarné výchovy zmínilo pět respondentů využití pohádek a tradic různých národů. Šest uvedlo, že zařazují geografii (světadíly – obyvatelé) a zajímavosti o kultuře jiných národů do vyučování (Prvouka, Přírodověda, Vlastivěda).

Pohádky a příběhy považuje za možnost i osm pedagogů na 2. stupni, stejně jako geografii a poznávání jiných kultur (sedm odpovědí), objevilo se i využití písní a dopisování.

Respondenti uváděli další metody, které používají ve výuce multikulturní výchovy. Celkem 12 z nich uvedlo, že zapojují žáky do organizace akcí pro spolužáky či mladší žáky (spolupráce mezi třídami, posílení sociálních vazeb, vrstevnické učení). Devět respondentů zmínilo spolupráci s knihovnou, muzeem či dalšími institucemi, čtyři uvedli spolupráci s neziskovou organizací.

Při práci s multikulturálními tématy na 1. stupni odpověděli celkem tři respondenti, že ve škole/ třídě využívají videa. Dva zmínili materiály sdílené na školním disku, dva pracují s knihami, dva využívají pracovní listy. Jeden uvedl, že využívá webové stránky www.JSNS.cz. Dále se v odpovědích objevily příběhy dětí s odlišnostmi a následná diskuze, kniha *Multikulturální výchova*, pohádky různých národů, portál www.ucitelnice.cz. Šest respondentů zařazuje do výuky práci s online aplikací *Wordwall*, jeden aplikaci nevyužívá, jeden respondent zmínil, že používá *Youtube*, což nepovažujeme za zařazení práce s online aplikacemi do výuky.

Na 2. stupni sedm pedagogů zmínilo, že v tématu Multikulturální výchovy používají filmy, videa, pracovní listy a prezentace, které získávají např. na portálu *JSNS* (www.JSNS.cz), **Twinkl** nebo *Inkluzivní škola*. Pedagogové zmínili i učebnice, např. čítanky *Nová škola – Duha* nebo učebnice na výuku cizích jazyků, kde se v podstatě nelze vyhnout informacím z celého světa, v této souvislosti byl zmíněn i sport nebo hudba.

Z mapování prostředí školy v oblasti multikulturální výchovy vyplývá, že je nutné vyjasnění pozice klíčové osoby, jež je zodpovědná za multikulturální výchovu na škole, sjednocení systému předávání informací o multikulturální výchově a její implementaci do výuky, zařazení pravidelného školení pedagogů v oblasti MKV, vytvoření prostoru pro sdílení dobré praxe mezi pedagogy včetně podpůrných materiálů tak, aby bylo zařazování nových metod a technik pro pedagogy snazší a motivace pedagogů k využívání těchto metod – příprava metodických materiálů a podkladů pro výuku – jednodušší.

V rámci projektového týmu bylo dohodnuto, že výstupem klíčové aktivity bude vytvoření operativního plánu multikulturální výchovy pro ZŠ Květnového vítězství. Společně jsme diskutovali podobu a strukturu plánu, která mimo úvodní části týkající se obecnějších pojmů a vývoje migrace na našem území, bude zejména obsahovat detailně zpracované metodické materiály určené pro přímou práci pedagogů s žáky ve třídách.

Operativní plán multikulturální výchovy pro 1. stupeň

Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturální výchovy pro 1. stupeň

Plán bude zpracován napříč všemi předměty tzn. Český jazyk, Matematika, Prvouka (u vyšších ročníků Přírodověda, Vlastivěda), Výtvarná a pracovní výchova, Hudební výchova, Anglický jazyk, Tělesná výchova a bude obsahovat také interaktivní úkoly v online aplikacích.

Jako úvod do tématu ke každé zemi jsme zvolili realizaci vzdělávacích programů – *Bedýnky příběhů* ve třídách. Obsahem programů jsou vždy: pohádka (dvojjazyčné vyprávění/hraní v původním jazyce a češtině), dále prezentace země, její tradice, kultura a zajímavosti s využitím mapy, fotografií, předmětů a dále výtvarná aktivita, během níž se děti seznamují s tradičními technikami a materiály země. Metodické materiály a práce s nimi tak navazují na tyto programy, ale mohou fungovat naprosto samostatně.

Byl stanoven harmonogram aktivit pro celý školní rok, pro třídy 1. ročníku jsme zvolili Ukrajinu, pro 2. ročníky Polsko, Německo a Česko, pro 3. ročník Vietnam, pro 4. ročník Velkou Británii a Slovensko, pro 5. ročník Francii a Španělsko.

V prvním pololetí proběhly programy zaměřené na Ukrajinu, Velkou Británii, Francii, Polsko a Vietnam, ve druhém pololetí pak programy zaměřené na Španělsko, Německo, Česko a Slovensko. Po programech byly předávány garantce a následně jednotlivým pedagogům metodické materiály určené k pilotování a ověřování plánu ve třídách.

Realizace a testování plánu multikulturní výchovy pro 1. stupeň

Realizace aktivity probíhala od září 2022, během kterého byly vytvářeny a zpracovávány metodické materiály, následně diskutovány s garantkou na straně školy. Postupně tak vznikala finální podoba samotného plánu multikulturní výchovy, včetně jeho grafického zpracování. Do výuky bylo postupně zařazeno devět vzdělávacích multikulturních programů *Bedýnky příběhů*. Po programech byly do tříd předávány k pilotování metodické materiály pro pedagogy s navazujícími pracovními listy pro žáky k dané zemi a online aktivitami.

Realizace programů nakonec proběhla následovně:

šk. rok 2022/23 – celkem 30 multikulturních vzdělávacích programů

- v říjnu 2x Ukrajina ve třídách 1. E a 1. F
- v listopadu 2x Velká Británie ve třídách 4. B a 4. E
- v prosinci 2x Francie ve třídách 5. A a 5. D
- v lednu 2x Polsko ve třídách 2. B a 2. C
- v lednu 2x Vietnam ve třídách 3. B a 3. E
- v únoru 2x Španělsko ve třídách 5. B a 5. C
- v březnu 2x Německo ve třídách 2. A a 2. D
- v dubnu 2x Česko – Velikonoce ve třídách 2. B a 2. C
- v dubnu 2x Slovensko ve třídách 4. A a 4. D

- v dubnu 2x Německo ve třídách 3. C a Montessori M2
- v květnu 2x Ukrajina ve třídách 1. A a 1. B
- v květnu 2x Vietnam ve třídách 4. B a 5. D
- v květnu 2x Francie ve třídách 4. A a 6. A
- v květnu 2x Polsko ve třídách 1. A a Montessori M2
- v květnu 2x Slovensko ve třídách 2. A a 2. D

šk. rok 2023/24 – celkem 20 multikulturních vzdělávacích programů

- v září 1x Velká Británie, ve třídě 5. A
- v září 2x Ukrajina, ve třídách 1. C a 4. D
- v září 2x Slovensko, ve třídách 2. F a 1. A
- v září 2x Španělsko, ve třídách 4. D a 5. B
- v září 2x Ukrajina, ve třídách 2. D a 4. A
- v září 2x Slovensko, ve třídách 4. E a 2. A
- v říjnu 2x Vietnam, ve třídách 3. A a 1. D
- v říjnu 2x Francie, ve třídách 4. D a 5. B
- v říjnu 1x Polsko, ve třídě 2. B
- v říjnu 2x Ukrajina, ve třídách 4. B a 4. C
- v říjnu 2x Slovensko, ve třídách M1 a 1. E
- v říjnu 1x Německo, ve třídě 3. B

Veškeré multikulturní programy *Bedýnky příběhů* byly vedené dvěma lektory InBáze, z toho vždy jedním původem z dané země. Nicméně metodické materiály jsou uzpůsobené tak, že v budoucnu je možné realizovat programy ve škole rovněž pedagogy samostatně. Na stránkách InBáze a v metodických materiálech je možné najít celou řadu audio nahrávek pohádek a jazykových pracovních karet v ukrajinštině, polštině, němčině, slovenštině nebo vietnamštině. Lze také využít mnoha úkolů v online aplikacích.

Multikulturní vzdělávací programy probíhaly a přibližovaly tyto země následujícím způsobem:

Bedýnka příběhů z Ukrajiny představila ukrajinskou pohádku *Rukavička* v českém a ukrajinském jazyce, kterou lektorky zahrály formou divadla s využitím prstových maňásků, které dostaly k dispozici také děti, aby se mohly zapojit do děje. Poté následovalo povídání o zemi s využitím fotografií (vlajka, hlavní město, vesnice, hory, fauna, flora, jídlo atd.), typických ukrajinských předmětů a tradičních krojů, které si žáci vyzkoušeli. Společně si zatancovali lidový tanec na písničku *Podoljanočka*. Ve výtvarné části programu žáci tvořili obrázky for-

mou koláže z látek, jelikož pro Ukrajinu je typická práce s textilem a výšivkou.

Během programu **Bedýnka příběhů z Velké Británie** si žáci nejprve postupně vyslechli britskou pohádku *Sobecký obr* od slavného autora Oscara Wildea. Průběžně se zapojovali do překladu jednotlivých částí, které jim poté česká lektorka shrnula, aby všechny děti děj dostatečně pochopily. Na závěr proběhla diskuze nad významem a náboženskou symbolikou pohádky. V další části se žáci prostřednictvím prezentace, video ukázek nebo tradičních předmětů seznámili s jednotlivými státy Velké Británie. Po přestávce následovala výtvarná část, ve které žáci pracovali s tradičním tartanem, látkou typickou pro Skotsko a vytvářeli vlastní kreativní návrhy oblečení.

V rámci programu **Bedýnka příběhů z Francie** se žáci nejdříve naučili několik francouzských slov, pak si poslechli La Fontainovu bajku *Liška a vrána* v českém a francouzském jazyce. Následovala krátká reflexe a povídání o základních rysech bajky. Poté se žáci pomocí prezentace seznámili s rozmanitostí Francie, jejími městy, přírodou, kulturou, jídlem a moderním životem. Žáci si poslechli francouzskou hymnu a slavné francouzské písně. Ve výtvarné dílně, inspirované francouzským šperkařstvím, vyráběli žáci koráلكové náramky s využitím paměťového drátu.

Bedýnka příběhů z Polska obsahovala polskou pohádku *Wawelský drak, král Krak a švec Skuba* v českém a polském jazyce. Lektorky pohádku hrály jako divadlo, žáci se mohli aktivně zapojovat do děje a odhadovat polské výrazy i vývoj příběhu. Následně se žáci seznámili se zemí, jejími zvyky a tradicemi prostřednictvím ilustrované mapy Polska, fotografií měst, kulturních památek, přírody i kulinářských specialit. Povídání doprovázely ukázky typických polských předmětů (jantar a výrobky z něj, tradiční polská keramika, modely polských majáků atd). Žáci se také naučili několik polských slov. Lektorka z Polska celý program doprovázela lidovými polskými písněmi hranými na akordeon. Bedýnku završila výtvarná část programu, která byla věnována tradiční technice plstění a tvorbě náramků z ovčí vlny.

Součástí programu **Bedýnka příběhů z Vietnamu** bylo čtení pohádky *O melounu* v českém a vietnamském jazyce. Po rozboru pohádky v debatě s žáky následovala prezentace, díky které se žáci dozvěděli mnoho zajímavostí a rozdílů mezi Českou republikou a touto asijskou zemí, ať už se to týkalo jazyka, podnebí, přírody, kultury nebo způsobu života, stravování či oblékání. Vyzkoušet si mohli autentické části oblečení – klobouky a národní kroje nebo způsob držení jídelních hůlek. Na výtvarné dílně, inspirované tradičními technikami zpracováním papíru, se žáci procvičovali ve skládání jednoduchých i složitějších origami.

Bedýnka příběhů ze Španělska se skládala ze čtení španělské pohádky *Dvě sestry a pomeranč* ve španělském a českém jazyce a následné reflexe pohádky. Poté přišlo na řadu promítání videa – závodu s býky a rozhovor o této kontroverzní tradici. Povídání o Španělsku pokračovalo prezentací, žáci se seznámili se španělskými městy, kulturou, přírodou, středomořskou kuchyní a významnými osobnostmi. Žáci také ochutnali tradiční španělské speciality (šunku jamón, klobásy, pečivo s olivovým olejem) a naučili se základům tance *flamenco*. Ve výtvarné části, inspirované kostelními vitrážemi, pomocí permanentních fixů a akrylových barev vytvořili vlastní vitrážové kompozice na skleněných podtáccích a svícnech.

V rámci programu **Bedýnka příběhů z Německa** se žáci nejprve naučili názvy zvířat německy a poté si poslechli pohádku *Brémští muzikanti* bratří Grimmů v českém a německém jazyce. Dále následovalo povídání o našem západním sousedovi – Německu, jeho hlavním městě, historii, spolkových zemích, Berlínské zdi a také např. vynálezech pocházejících od německých autorů, vše s využitím fotografií. Nechyběl ani krátký exkurz do německé kuchyně. Na následné výtvarné dílně tvořili žáci pomocí šablon zvířátek obrázky na motivy úvodní pohádky bratří Grimmů.

Bedýnka příběhů z Česka – Velikonoce se skládala z poslechu pohádky *Proč se velikonoční vejce malují na červenou*, po krátké společné reflexi následovalo povídání o oslavách Velikonoc u nás i ve světě s využitím prezentace, video nahrávek a s ukázkami velikonočních atributů: pomlázek, kraslic bohatě zdobených různými druhy materiálů a technik, velikonočních figurek apod. Děti si vyzkoušely, jak fungují dřevěné řehtačky, poté vyprávěly, jak se Velikonoce slaví v jejich rodinách. Ve výtvarné části děti vytvářely a zdobily lepenkové kraslice pomocí šablon a akrylových barev.

Během prezenčního programu **Bedýnka příběhů ze Slovenska** lektorky zahrály pohádku *Ako išlo vajce na vandrovku* ve slovenském jazyce, které po částech překládaly, poté jim česká lektorka danou pasáž ještě shrnula v češtině, aby všichni dobře porozuměli textu. Po krátké reflexi příběhu následovalo představení země našich východních sousedů prostřednictvím prezentace. Tradice, zvyky a řemesla si žáci doslova osahali díky tradičním předmětům ze dřeva, kovu, proutí, šustí nebo výšivek. Společně s lektorkami si poté žáci vyzkoušeli několik tanečních variací kroků na písničku *Ja som taka dzievočka*. Program byl završen výtvarnou částí, v níž si žáci vyzkoušeli tradiční slovenskou techniku modrotlače (modrotisku) pomocí otisku razítek na bílém a modrém plátně.

Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu pro 1. stupeň

Po realizaci multikulturních programů k dané zemi byly předány metodické materiály pedagogům zapojeným do pilotování. Úkolem každého pedagoga bylo pročíst si danou metodiku a pilotovat zvolenou část. Volba rozsahu a zvolených předmětů probíhala na základě diskuze mezi pedagogy, garantkou MKV a metodičkou MKV. Následně pedagogové s žáky testovali jednotlivé pracovní listy, úkoly, hry a tipy z metodik během vyučování. Pro předávání zkušeností z pilotování materiálů byly připraveny formuláře zpětných vazeb, které společně s ukázkami pracovních listů pedagogové předávali garantce MKV, ta poté metodičce MKV.

Po prostudování zpětných vazeb metodičkou MKV byly závěry diskutovány s garantkou MKV, příp. také s pedagogy, domluvily se změny, které budou v materiálech zohledněny a následně byly metodiky upravovány metodičkou MKV a zpracovány graficky.

Jednalo se o následující materiály:

Metodika Bedýnky příběhů Ukrajina byla vytvořena **pro 0. až 2. ročník** a pilotovala se v prvních třídách. Dle rozsáhlých zpětných vazeb od pedagožek byly úkoly většinou věkově, obsahově i předmětově přiměřené, aktivity byly dostatečně popsány a odkazy byly funkční. Pedagožky oceňovaly připravenost a vypracování metodických listů včetně odkazů na web, které velmi usnadní práci. Zmínily, že část aktivit je určena pro vyšší ročníky, využily je ale např. pro zapojování zvědavějších dětí. Do aktivit se ve třídách také výrazně zapojovaly ukrajinské děti. Žáky práce s metodikou zaujala a bavila, ocenili online hry, luštění šifer a dalších her a aktivit, dozvěděli se mnoho zajímavostí o Ukrajině, jazyku a písmu, vlastivědných i přírodovědných tématech, kultuře a zvycích. Líbil se také úkol v AJ, děti s lepší úrovní jazyka pomáhaly těm méně zdatným. Žáci rovněž ocenili výtvarné aktivity – košíčky z papíru, postavy čerta a anděla malovali na velký formát – vznikaly krásné výrobky. V HV zpívali písničku a poslechli si koledu *Ščedryk*.

Konkrétně pedagožky zmiňovaly úpravy a návrhy zlepšení pracovních listů týkajících se pohádky (PL3) a opravu chybného písmene u PL4. Po zapracování zpětných vazeb byly graficky opraveny PL3, PL4 a také adekvátní metodické části.

Metodika Bedýnky příběhů Velká Británie byla vytvořena **pro 4. až 5. ročník** a pilotovala se ve čtvrtých třídách. Podle zpětných vazeb od pedagogů jsou aktivity jasně a dostatečně popsané, jsou funkční a většina je věkově přiměřená. Některé úkoly odpovídaly učivu 5. ročníku. U pohádky (PL1, PL2) pedagogové ocenili, že mohli propojit více předmětů. Ve

VV zmínili, že se žákům pracovalo s pracovními listy dobře, ale byl problém stihnout vše ve dvou vyučovacích hodinách. **PL3** v Českém jazyce obsahoval práci s textem (úryvek knihy *Babička drsňačka*). Žáci podle pedagožky pracovali s nadšením, téma je zaujalo, ochotně si sdělovali své zážitky s pomocí starým lidem. Některé z vybraných pasáží knihy jedna z pedagožek považovala za nevhodné a dehonestující vůči starým lidem, proto jsme text v **PL3** lehce upravili. **PL6** v Matematice neodpovídal učivu 4. ročníku, aby žáci mohli splnit úkol, sčítání a odčítání desetinných čísel dělali společně na tabuli. Na základě doporučení jsme proto připravili jednodušší variantu úkolu č. 3, obsahující dělení jednociferným dělitelem. Mimo to byly opraveny chyby v úkolech č. 4 a č. 6, metodické listy k Matematice jsme doplnili textem o římských číslicích. U **PL7** v Přírodovědě došlo ke grafické chybě, která byla vyřešena opravou řešení v metodickém listu. Dle požadavku pedagogů (aby si žáci pořádně téma užili) byla navýšena časová dotace v metodických listech k pohádce, Vlastivědě a Hudební výchově.

Metodika Bedýnky příběhů Francie byla vytvořena **pro 4. až 6. ročník** a pilotovala se v pátých třídách. Dle zpětných vazeb od pedagožek jsou úkoly věkové přiměřené, většina žáků je zvládla samostatně, jen několik potřebovalo menší dopomoc. Metodické listy jsou přehledné a přínosné. U tématu Pohádka pedagožka našla a pustila žákům poslechovou ukázkou pohádky ve francouzštině, kterou jsme poté zařadili do metodiky. U Českého jazyka (**PL3**) bylo zmíněno, že se aktivita hodí i do Hudební výchovy. Žáky úkol zaujal tak, že zkoušeli samostatně vytvořit další otázky. V Přírodovědě se u tématu podnebných pásů (**PL10**) pedagogům líbily obrázky a porovnávání s Českou republikou. Obtížné byly pro žáky úkoly ve Výtvarné výchově, míchání vodových barev na papír (**PL13**) bylo problematické, některým žákům se práce nedařila. V dalších hodinách žáci zkusili míchat temperové barvy, což vyžaduje jiný postup. Online aktivity žáky bavily a vše přiřadili správně. Materiály k Angličtině, věnované vánočnímu tématu, využijí během vánočních svátků.

Ná základě doporučení byly upraveny metodické listy k Pohádce, Českému jazyku a Výtvarné výchově, přidány odkazy na videa a vysvětlení k jednotlivým úkolům. Bylo upraveno zadání v **PL1** k Pohádce a přidáno více úkolů v **PL5** k Českému jazyku. Nejvíce byl přepracován **PL8** v Matematice, kde jsme objevili chybu v propočtech.

Metodika Bedýnky příběhů Polsko byla vytvořena **pro 2. až 4. ročníky** v rámci projektu Mosty ke školám II a byla nově doplněna o online úkoly, pilotování probíhalo ve druhých třídách. Zpětné vazby na metodiku byly v naprosté většině velmi pozitivní, metodické listy byly téměř bez výhrad, kromě několika drobností týkající se nejasností v textu pohádky a v Prvouce/Přírodovědě. Pedagožky oceňovaly vypracování a popis aktivit, jednoduchost

při práci s aktivitami, dále odkazy na ukázky a obrazový materiál. Aktivity a pracovní listy jsou funkční, přiměřené věku i předmětu, žáci je zvládli samostatně nebo s malou pomocí. U pohádky (PL1, PL2) bylo oceněno zlepšování schopnosti se srozumitelně a jasně vyjadřovat díky úkolu, kde žák řadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh. U Českého jazyka – určování polských názvů zvířat, ovoce a zeleniny – měly pedagožky výraznější připomínky k názvosloví a nejednoznačnosti úkolu, proto byly PL5 a PL6 výrazně přepracovány. U Matematiky oceňovaly hezké zpracování pracovních listů, zaslaly návrhy na zlepšení týkající se srozumitelnosti a postupu výpočtů (PL7), dále chybějící části tajenky (PL8) a upozornily na drobnou chybu v příkladu (PL9). U Prvouky/ Přírodovědy ocenily vhodné zvolení tématu tuleňů, do textu byla pouze doplněna informace o rybách jako podpoře tvrzení pro PL10. Co se týče polských tradic a zajímavostí, pedagožky velmi ocenily zpracování aktivit, obrazové materiály i videa, s dětmi se věnovaly srovnávání tradic u nás a Polsku, o Velikonocích vyráběly tradiční polské velikonoční palmy. V Angličtině se líbilo téma PL17, ale byly doporučeny grafické úpravy, do ML byly doplněny další tipy. V Hv děti poslouchaly polskou hymnu a ukolébavku, která pro ně byla hodně překvapivá a některé ji označily za „horor“.

Na základě připomínek byly upraveny obsahově a graficky tyto pracovní listy: PL2, PL4, PL5, PL6, PL7, PL8, PL9 a PL17.

Metodika Bedýnky příběhů Vietnam byla vytvořena pro 3. a 4. ročníky a pilotovala se ve třetích třídách. Podle zpětných vazeb od pedagožek byly úkoly věkově a obsahově přiměřené, aktivity funkční, v metodických listech vše jasně a dostatečně popsáno. Žáci zvládali aktivity samostatně nebo s menší pomocí, pracovali ve dvojicích nebo skupinkách dle potřeby a zadání, zařadili také prezentaci závěrů. Některé z aktivit jsou vhodnější pro čtvrtou třídu, proto byly náročnější a všichni pracovali společně (např. PL14). Souhrnně lze uvést, že žáky aktivity bavily, zajímaly a byly pro ně obohacující, pedagožky oceňovaly zařazení odkazů na fotografie a videa.

V oblasti práce s pohádkou zařadily do výuky mimo jiné také dramatizaci, využily aktivity v hodinách literatury, Vv, Prv. V rámci ČjL je bavila vietnamština, ale také přístup k psaní, trpělivost vietnamských dětí při krasopisu, který vyjadřuje pro obyvatele Vietnamu zrcadlo osobnosti – cílevědomost, pečlivost. V Matematice si žáci zopakovali zlomky a další početní operace a zjistili další zajímavosti o Vietnamu, nadchly je obrázky krás Vietnamu. V Prvouce dále pracovali s mapou Vietnamu a využili k vyhledání informací také tablety. V přírodovědné oblasti se obšírně věnovali pěstování základní plodiny – rýže a výrobkům z ní a také jednomu ze symbolů, vodnímu buvolovi. Děti zaujaly oslavy vietnamského Nového roku,

tradice červených obálek, vyrobily si dračí masku. Nejvíce je bavila příprava banánových placiček, které všem moc chutnaly. V Hv se líbila vietnamská hymna a tradiční vietnamské nástroje, v hodinách Tv se hodně nasmáli u pohybové hry, přestože je dle pedagožky určená spíše mladším dětem, zahráli si ji několikrát také v rámci ŠvP.

Metodiku jsme nemuseli dodatečně žádným způsobem upravovat.

Metodika Bedýnky příběhů Španělsko byla vytvořena **pro třídy 5. ročníku**, ve kterých se také pilotovala. Zpětná vazba pedagožek byla velice pozitivní, zvláště ocenily propracování mezipředmětových vztahů. Metodické listy jsou dle nich výborně zpracované, napsány jasně, odkazy na fotografie či videa jsou funkční a skvěle doplňují aktivitu. Online úkoly se žákům moc líbily. PL jsou přiměřené věku a předmětům, žáci zpracovávali úkoly s velkým zájmem, většinou samostatně. Žáci s OMJ zvládli úkoly s malou dopomocí.

Přísluví z **PL5** k ČJ žáky naprosto nadchly, dle nich bylo úkolů málo. Žáci si doma připravili další přísloví, mezi sebou je hádali a kreslili, pracovali s nadšením. Pedagožky ocenily metodické listy k Vlastivědě, velmi se osvědčilo interaktivní porovnání mapy v %, je to skvělá pomůcka. Výborné bylo zpracování videa, odpovídalo věku žáků a namluvení formou rozhovoru dvou dětí bylo pro žáky atraktivní – lépe udrží pozornost. Velmi kladně pedagogové hodnotili zpracování přírodovědných témat.

K metodickému listu z Přírodovědy (**PL8**), obsahujícímu velké množství cizích slov, doporučili dopsat české významy, vysvětlení pro ulehčení a zrychlení práce. Nejtěžším pro žáky byl úkol v Matematice (**PL9**), proto jsme se rozhodli označit jej jako doplňkový úkol. Na základě doporučení byly přepracované metodické listy k Přírodovědě (dopsán český význam a vysvětlení k španělským slovům) a Výtvarné výchově (přidána šablona a doplněn postup vyrábění skleněné vitráže).

Metodika Bedýnky příběhů Německo byla vytvořena **pro 2. až 4. ročníky** v rámci projektu Mosty ke školám II a byla nově doplněna o online úkoly, pilotování probíhalo ve druhých třídách. Pedagožky ve zpětných vazbách až na drobnější připomínky hodnotily metodické listy a postupy pozitivně, oceňovaly zajímavé nápady, zařazení audia a videa, online aktivit a přinášely své konkrétní nápady na vylepšení metodické části. Jedna z pedagožek zmiňovala u určitých částí metodiky, že by jí více vyhovovalo, kdyby metodické postupy byly umístěné zvláště u každého PL a ne souhrnně, což podle ní ztěžuje orientaci. Vzhledem k tomu, že tento způsob řazení využíváme u všech metodik, ke změně jsme nepřistoupili. Znamenal by zároveň velký nárůst počtu stránek.

Dle pedagožek děti velkou část aktivit zvládly samostatně, některé úkoly potřebovaly společně vysvětlit, obzvláště pak děti s OMJ, např. **PL7**, **PL13** byly pro druháky obtížnější. Dále ale většinou zvládly práci samostatně a odnesly si nejen plno nových poznatků, ale také zábavy a kreativního tvoření – u Pohádky je nejvíce bavily přesmyčky a šifrování, zajímavosti o zvířatech (**PL4**, **PL5**), v ČJ online hra a domino (**PL6**). V Matematice zaujalo sudoku a německé číslovky a jejich výslovnost. V rámci Prvouky mezi oblíbené patřilo téma vlajek, dominanty Berlína a historie – Berlínská zeď a Berlínská televizní věž, německé vynálezy. Zaujaly také nápady ve Vv (kukačkové hodiny) nebo hudební ukázky německých skladatelů v Hv, také pohybová hra v Tv s využitím názvů barev v němčině.

U Pohádky a Českého jazyka jsme metodickou část doplnili navíc o řešení pracovních listů (**PL3**, **PL5**, **PL8**) a upravili jsme **PL6**, adekvátně jsme také změnili a doplnili o návrhy a doporučení metodické části k Pohádce, ČJ a Prvouce.

Metodika Bedýnky příběhů Česko byla vytvořena **pro 2. a 4. ročníky** a pilotovala se ve druhých třídách. Podle zpětných vazeb od pedagožek byly úkoly věkově a obsahově přiměřené, aktivity funkční, v metodických listech vše jasně a dostatečně popsáno, oceňovali zařazení odkazů na fotografie a videa, online aktivity, dále např. obrázky k dramatizaci pohádky nebo odkazy na knihy k oslavám Vánoc a Velikonoc. Děti zvládly aktivity podle zadání samostatně, ve dvojicích nebo skupinově, některé z nich potřebovaly dopomoc. Některé aktivity a pracovní listy jsou vhodnější spíše pro starší ročníky (např. **PL6**, **PL7**, **PL8**), což je také cíl metodiky, přesto se pustily společně také do složitějších úkolů a po vysvětlení většina dětí zvládla i tyto úkoly a aktivity kromě např. (**PL6**, **PL7**).

Pohádku děti znaly, zaujalo je ale téma řepy, pěstování a zpracování a následné téma cukru, jeho pozitiva i negativní dopady. V ČJ zaujaly pověsti, videa a informace o Praze. V Matematice děti pobavilo průřezové téma robot a tvoření s využitím geometrických prvků. Líbilo se také téma sázení, pěstování v Prvouce, v Angličtině zase pexeso a v Tv pamatovací a pohybová hra.

Na základě komentářů jsme k tématu týkajícího se rodinného stromu upravili **PL1**, vytvořili jsme variantu pro mladší (**PL1A**) a starší děti (**PL1B**) a do metodické části doplnili další informace, odkazy a obrázky. V Českém jazyce jsme doplnili další krajská města na mapě ČR (**PL4**) a upravili drobné chyby na **PL5** a do metodického listu přidali medailonek K. J. Erbena. Výrazně byl přepracován **PL10** v Matematice, který byl zjednodušen. Do metodických částí u Prvouky, Vv a Tv byly doplněny další tipy a odkazy na doplňující informace.

Metodika Bedýnky příběhů Slovensko byla vytvořena **pro 4. a 5. ročníky** a pilotovala se ve čtvrtých třídách. Metodiku hodnotily pedagožky velmi pozitivně, oceňovaly velmi dobře zpracovaná témata, přesný, jasný a srozumitelný popis aktivit, které jsou pro děti poutavé a umožňují rozvíjet více oblastí najednou včetně digitálních kompetencí. Oceňovaly poslech originálního jazyka díky audionahrávkám, dále zařazení velkého množství odkazů na fotografie, videa, online aktivity, nabídly také další možnosti a tipy na rozšíření metodiky. Oceňovaly provázanost úkolů a témat, která využily v dalších průřezových tématech.

Děti většinu aktivit zvládly podle zadání samostatně či s menší dopomocí, ve dvojicích nebo skupinách, příp. pracovaly společně s využitím interaktivní tabule. Práce na jednotlivých tématech děti zaujala, bavila a užily si ji s radostí. V Pohádce je nejvíce bavila online aktivita a zaujalo téma zbojnictví a Juraj Jánošík, v rámci ČJ byly populární jazykolamy a vtipy (PL4). Ve Vlastivědě je zaujalo téma role a vlastnosti prezidenta/ky (PL8) a dále také práce s pověstmi spojenými se Spišským hradem (PL9). V Matematice bavila hra na „architektky“, PL11 byl využit pro práci nadaných dětí.

Na základě doporučení jsme upravili metodické části – k Pohádce jsme přidali další tipy a odkazy na filmy, zvětšili jsme fotografie B. Němcové, v ČJ jsme doplnili překlady jazykolamů, v Matematice zase hotová řešení pracovních listů pro jednodušší práci pedagogů (PL10, PL11) a opravili jsme chybné znaménko v PL11. Ve Vlastivědě jsme texty k pověstem přesunuli na zvláštní stránku pro snadné kopírování či projekci na interaktivní tabuli a přidali odkazy na krátké videa k hradům. V Hv jsme doplnili do metodiky také odkaz na notové zápisy pro sledování melodie.

Operativní plán multikulturní výchovy pro 2. stupeň

Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy pro 2. stupeň

Byla dohodnuta témata plánu pro 2. stupeň:

- Afrika pro 9. ročník
- Podpora tolerance a respektu k sobě i ostatním (Téma těla a duše) pro 8. ročník
- Vietnam pro 7. ročník
- Španělsko pro 6. ročník

Škola se rozhodla v 6. ročnících zařadit metodiku Španělsko pro 5.–6. třídu, jejíhož pilotování v 5. ročnících se účastnila učitelka Lucie Henton. Pedagožka, která učí i v 6. ročnících,

metodiku tedy zevrubně znala a věděla, že je vhodná i pro vyšší ročník. Pedagogové se i z tohoto důvodu rozhodli, že metodiku nebudou v 6. třídách pilotovat a využijí jen samotný program poskytovaný ve spolupráci s InBází s tím, že metodiku nebo její části budou do výuky zařazovat v budoucnosti podle potřeby. Metodika pro 6. ročník je tedy k nalezení v sekci Operativního plánu pro 1. stupeň. Je zpracována, právě tak jako metodika Vietnam pro 7. ročník, způsobem, který uplatňujeme na 1. stupni – téma je pojato napříč předměty, do nichž je přirozeně možné ho zasadit, např. Zeměpis, jazyky aj. Podobně je zpracována i metodika Afrika, i když zasahuje jen do dvou předmětů (Občanská výchova a Angličtina).

Metodika Podpora tolerance a respektu k sobě i ostatním (Téma těla a duše) je zpracována především k využití ve třídnických hodinách, kdy má třída prostor se věnovat vztahům ve třídě. Je ale také vybavena pracovními listy využitelnými v hodinách Angličtiny a Dějepisu. Téma jsme vybrali proto, že tolerance a respekt k sobě samému i jiným, při současném uvědomění si rozdílů, je nezbytný základ pro soužití lidí všech ras i vyznání.

Jako součást pilotování (ve většině případů jako úvod k tématu) jsme zorganizovali povídání s cizincem z dané země. V případě metodiky Podpora tolerance a respektu vedla tuto hodinu autorka podcastů *Sádlo* a zakladatelka projektu *Moje tělo je moje*, Ridina Ahmedová, která je česko-súdánského původu. Daný program se nekonal v úvodu pilotování, ale na jeho závěr.

Realizace a testování plánu multikulturní výchovy pro 2. stupeň

Realizace programů s externími lektory probíhala od prosince 2022 do října 2023:

- 14. 12. 2022 proběhl úvodní program o Africe a Zimbabwe, k metodice Afrika, a to v 9. A a 9. B
- 11. 1. 2023 proběhly dva úvodní programy k metodice Vietnam, a to ve třídách 7. A a 7. D. Stejně třídy se ještě v říjnu 2023 účastnily programů o Vietnamu pořádaných v tržnici SAPA
- 2. 5., 9. 5. a 11. 5. 2023 proběhlo ve všech 6. třídách (A–E) celkem 5 programů k metodice Španělsko
- 27. 9. 2023 proběhly dva programy k metodice Podpora tolerance a respektu, to ve třídách 9. B a 9. D (na začátku pilotování se jednalo o třídy 8. B a 8. D)
- 25. 10. 2023 proběhl další program Vietnam, ve třídě 9. C

Afrika

Lektorka v první části programu upozornila na některé předsudky, nebo lépe omezené před-

stavy o Africe, které má většina české společnosti, v druhé části programu hovořila o zemi, odkud pochází, Zimbabwe, a také o svém životě v Africe.

Vietnam

Lektor rozdělil program na dvě části. V první hovořil o tzv. banánových dětech, o vlastních zkušenostech a vnímání odlišností vietnamského a českého způsobu života. Ve druhé části pak představil krátce samotnou zemi – geografii, kulturu, turistické zajímavosti, životní styl a hodnoty, historii a školství.

Španělsko

V první části programu se četla španělská pohádka *Dvě sestry a pomeranč* v češtině a španělštině. Poté probíhalo seznámení se Španělskem, jeho městy, kulturou, přírodou, kuchyní, významnými osobnostmi a tradicemi. Druhá, výtvarná část, byla inspirovaná kostelními vitrážemi. Žáci vytvořili na skleněných podtáccích vlastní vitráže.

Podpora tolerance a respektu k sobě i ostatním (Téma těla a duše)

Lektorka česko-súdánskému původu hovořila v programu o sobě, svých zkušenostech s nepřijetím kvůli vzhledu a o své cestě k sebebřijetí. Promítala krátká videa, kde dobrovolníci přiznávali podobné problémy s okolím kvůli vzhledu. Zjistila, že ve třídách se s podobnými problémy většina žáků setkala, ať již osobně nebo zprostředkovaně. Součástí programu byly aktivity týkající se předsudečného smýšlení o člověku na základě vzhledu, které žáci prováděli v malých skupinách.

Závěrečná evaluace plánu pro 2. stupeň a zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu multikulturní výchovy

Afrika

Metodika byla pilotována v 9. A a 9. B. Hlavní námitkou ze strany žáků a učitelů bylo, že se jim metodika zdála příliš jednostranná. I přesto, že pedagožky chápaly, že tvůrcům metodiky šlo především o to ukázat Afriku v jiném světle, než jak je vykreslována v našich médiích. Nakonec jsme se s pedagogy dohodli, že hlavním problémem byla sama skutečnost, že pilotování je z podstaty v jistém smyslu ve vztahu k výuce nepřirozené a že až budou pedagogové mít více času a nebudou tlačeni nutností metodiku pilotovat v určitém čase, budou mít více možností do výuky zařadit jen určité aktivity, které se právě hodí, a uvést je více do kontextu. V budoucí práci s metodikou by tedy tyto problémy nastávat neměly. Upravili jsme proto úvod metodiky, kde na tyto skutečnosti upozorňujeme.

Podpora tolerance a respektu k sobě i ostatním (Téma těla a duše)

Metodika se pilotovala ve třídách 8. B a 8. D. Metodika měla velmi kladné recenze a byla zhodnocena jako velmi přínosná, mnohé aktivity i zábavné. Nebylo třeba ji upravovat. Pedagožky téma hodnotí jako náročné, aktivity zabírají mnohem delší dobu, než je u nich stanovena. Bylo třeba vysvětlit, že doba je samozřejmě orientační a třída bude postupovat takovým tempem, jaké jí bude vyhovovat. K metodice byla na škole provedena dvě školení autorkou metodiky, Mgr. Helenou Pravdovou, a to v září (13. a 25. 9. 2023), kterých se účastnilo vedení školy a někteří pedagogové (obě pedagožky, které metodiku pilotovaly a také třídní současných 8. tříd, které s ní budou pracovat ve stávajícím školním roce).

Vietnam

Metodika se pilotovala ve třídách 7. A a 7. D. Byla zhodnocena jako srozumitelná, zajímavá, ale na druhé straně obsáhlá, úkoly je třeba vybírat. Jinak nebyly žádné připomínky, takže nebylo nutné provádět žádné změny.

Španělsko

Pedagogové ze 6. ročníků se rozhodli metodiku nepilotovat, jen využít možnosti realizace programu o Španělsku, která proběhla ve všech 6. třídách podle metodiky sepsané pro přelom 1. a 2. stupně (5.–6. třída). V případě zájmu o práci se samotnou metodikou mají pedagogové metodiku k dispozici v Operativním plánu v sekci určené pro 1. stupeň.

Poté, co byly jednotlivé metodiky odpilotovány a obdrželi jsme zpětné vazby, byl plán multikulturní výchovy pro 1. i 2. stupeň zfinalizován, graficky upraven a následně předán do školy.

Vytvořeno v rámci projektu Mosty ke školám III podpořeného z Operačního programu

Praha: Pól růstu ČR – CZ, reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/20_079/0002127

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

- <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/231/MULTIKULTURNI-VYCHOVA-V-MATER-SKE-SKOLE.html>
- <https://icpraha.com/pocet-cizincu-v-praze/>
- <https://www.czso.cz/csu/xa/cizinci-v-hl-m-praze-v-roce-2020>
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Multikulturalismus?fbclid=IwAR3o_6qgejUNgVkJR_ljFsEjCNIQacmgw3DdH5d04cHj1SWcao1_80Hei5eQ
- https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/407687/mod_resource/content/1/Multikulturalismus.pdf
- https://www.darius.cz/ag_nikola/multikult.html
- <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ruzne-tvare-a-aspekty-multikulturalismu-uvod-k-vybranym-aktualnim-studiiim>
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Multikulturn%C3%AD_v%C3%BDchova?fbclid=IwAR3K0R6R-8XbiLhuEB0Cj5oo1aG1GZucyD9lZWh2fvDHNhKcZ1X1-9NsxyY
- <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10911>
- <https://www.kvetnak.cz/cz/skola>
- <https://www.praha11.cz/cs/mestska-cast/skolstvi/>
- <https://golemio.cz/insights/statistiky-v-souvislosti-s-vaikou-na-ukrajine>
- <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>

Autorský tým

Autorky metodik:

Ing. Petra Holubářová, Mgr. Olga Bulajcsik, MgA. Hana Mlynářová, Ing. Victoria Golovinnova, Mgr. Martina Hradecká, Mgr. Hana Vencovská, Bc. Huyen My Dinh, Jana Trang Le, Mgr. Alena Hanzlíková, Mgr. Helena Pravdová, Blanka Charvátová, Rumbidzai Hodzonge, Mgr. Pavlína Trojanová

Ilustrace a grafické zpracování:

MgA. Jakub Dluhosch, Mgr. Martina Hradecká

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

